

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 707/2024-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Jozefom Dopirákom, Lermontovova 14, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Malacky sp. zn. 32C/182/2022 z 22. augusta 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 6. októbra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutím všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť, vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že na okresnom súde prebieha spor o zaplatenie sumy 49 500 eur s príslušenstvom, v ktorom sťažovateľ vystupuje v procesnom postavení žalovaného. V priebehu sporu žalobca [REDACTED] (ďalej len „pôvodný žalobca“) navrhol, aby súd pripustil zmenu na strane žalobcu tak, aby do konania na miesto neho vstúpil nový žalobca – [REDACTED] (ďalej aj „nový žalobca“), pretože tejto spoločnosti postúpil svoju pohľadávku, ktorá je predmetom sporu. K návrhu priložil zmluvu o postúpení pohľadávok, plnú moc na zastupovanie [REDACTED] a súhlas predmetnej spoločnosti s jej vstupom do konania.

3. Okresný súd napadnutým uznesením pripustil, aby z konania na strane žalobcu vystúpil pôvodný žalobca a na jeho miesto vstúpil nový žalobca. Rozhodnutie oprel o § 80 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“).

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta, že okresný súd rozhodol o pripustení zmeny účastníka konania na strane žalobcu čisto iba na podklade formálnych dôvodov, a to bez toho, aby dal sťažovateľovi na vedomie podaný návrh a umožnil mu vyjadriť sa k nemu. Poukázal na skutočnosť, že medzi ním ako žalovaným a pôvodným žalobcom prebieha na okresnom súde iné konanie (o zaplatenie sumy 70 000 eur) s príslušenstvom, v ktorom pôvodný žalobca taktiež podal návrh na zmenu účastníka konania na strane žalobcu. V tomto inom konaní mu však okresný súd dal podanie tohto návrhu na vedomie, a tým umožnil sťažovateľovi vyjadriť sa k nemu. Sťažovateľ súčasne poukázal na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 258/2021, z ktorého vyplýva, že aj keď Civilný sporový poriadok explicitne nezakotvuje povinnosť súdu doručiť sťažnosť, prípadne vyjadrenie k sťažnosti alebo ďalšie podanie protistrane, výslovná absencia takejto právnej úpravy neznamena, že v sťažnostnom konaní sa neuplatňuje princíp kontradiktórnosti konania. Z toho sťažovateľ vyvodzuje, že pri rozhodovaní o návrhu na zmenu účastníka konania mu bolo znemožnené vyjadriť sa k tomuto návrhu a zvrátiť následky napadnutého uznesenia, pričom proti takémuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.

5. Podľa názoru sťažovateľa okresný súd pri svojom rozhodovaní postupoval čisto formalisticky a zaoberal sa len splnením formálnych podmienok procesného nástupníctva podľa § 80 CSP. Nijakým spôsobom sa však nezaoberal posúdením možnosti účelového postúpenia pohľadávky s cieľom vyhnúť sa prípadným negatívnym dopadom v prípade neúspechu žalobcu vo veci samej, a to nahradeniu trov konania a právneho zastúpenia sťažovateľovi a tým, či nejde o úkon, ktorý zjavne slúži na zneužitie práva.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je nesúhlas sťažovateľa s napadnutým uznesením, ktorým okresný súd pripustil zmenu na strane žalobcu na podklade návrhu pôvodného žalobcu. Sťažovateľ s postupom okresného súdu nesúhlasí. Tvrdí, že okresný súd rozhodol formalisticky a bez toho, aby umožnil sťažovateľovi podať k návrhu svoje stanovisko.

7. Vzhľadom na povahu napadnutého rozhodnutia okresného súdu, ktoré je rozhodnutím procesným, a vymedzenú podstatu argumentácie sťažovateľa, je potrebné najskôr pripomenúť, že ústavnému súdu neprislúcha hodnotiť správnosť skutkových záverov či právneho posúdenia veci všeobecnými súdmi, a to ani vo vzťahu k rozhodnutiam vo veci samej a o to menej v rozhodnutiach procesných. Treba pritom zdôrazniť, že ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti nie je súdom prieskumným ani súdom nadriadeným a ani ochrancom zákonnosti. Súdna moc je v Slovenskej republike rozdelená medzi všeobecné súdy a ústavný súd, čo vyplýva aj z vnútornej štruktúry ústavy (siedma hlava má dva oddiely, kde prvý upravuje ústavné súdnictvo a druhý

všeobecné súdnictvo). Pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti ústavný súd nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Sú to teda všeobecné súdy, ktorým ako „pánom zákonov“ prislúcha chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni. Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o ústavnej sťažnosti pre porušenie základného práva na súdnu ochranu rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, či nie sú arbitrárne alebo svojvoľné s priamym dopadom na niektoré zo základných práv a slobôd (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

8. Ústavný súd opakovane judikuje, že považuje rozhodovanie všeobecného súdu o procesných otázkach za integrálnu súčasť civilného súdneho procesu, ktorá je zásadne výsadou všeobecného súdu. Preto takéto rozhodnutia meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak ide o taký excés z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnému súdu ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika procesných rozhodnutí by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (rovnaké závery porovnaj m. m. napr. aj v I. ÚS 40/2012, II. ÚS 364/2014, II. ÚS 64/09, III. ÚS 92/09, IV. ÚS 248/08, II. ÚS 495/2018).

9. Ako vyplýva z právnej úpravy relevantnej v danej veci, ak po začatí konania nastala právna skutočnosť, s ktorou sa spája prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná, môže žalobca navrhnúť, aby do konania na jeho miesto alebo na miesto žalovaného vstúpil ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené alebo na koho prešli (§ 80 ods. 1 CSP). Súd vyhovie návrhu, ak sa preukáže, že po začatí konania došlo k prevodu alebo prechodu práva alebo povinnosti, a ak s tým súhlasí ten, kto má vstúpiť na miesto žalobcu (§ 80 ods. 2 CSP).

10. Ústavný súd už v minulosti uviedol, že žalobca je v zmysle § 80 CSP jediným subjektom oprávneným na podanie návrhu na pripustenie zmeny na strane žalobcu/žalovaného. Výlučne žalobca ako *dominus litis* má oprávnenie disponovať predmetom konania a určovať okruh účastníkov konania (III. ÚS 92/2020). Aj podľa odbornej literatúry je subjektom disponujúcim procesnou aktivitou pri zmene strán sporu podľa Civilného sporového poriadku výlučne žalobca, pričom žalobca je oprávnený navrhnúť zmenu sporových strán v každom možnom prípade, teda bez ohľadu na to, či došlo k zmene (domnelej) aktívnej alebo pasívnej vecnej legitímácie. Samozrejme, s tou výnimkou, ak v dôsledku uvedenej právnej skutočnosti prestal žalobca existovať ako subjekt práva, a teda aj ako subjekt procesu (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. 2. vydanie, Praha : C. H. Beck, 2022. s. 303 – 307.). Súd o návrhu legitimovanej osoby musí rozhodnúť, a to uznesením.

11. S prihliadnutím na citované ustanovenia Civilného sporového poriadku ústavný súd konštatuje, že nezistil žiaden excés, ktorý by zasahoval podstatu namietaných práv sťažovateľa a viedol by ústavný súd k zrušeniu napadnutého uznesenia. Takým excesom nie je ani fakt, že okresný súd nezaslal návrh pôvodného žalobcu na vedomie sťažovateľovi. Ak nastali zákonom predpokladané

skutočnosti (návrh oprávneného subjektu, súhlas toho, kto má vstúpiť na miesto žalobcu, preukázanie právnej skutočnosti), bolo povinnosťou okresného súdu tento návrh akceptovať (dikcia „súd vyhovie návrhu“, teda „musí vyhovieť“). Nebolo sporné, že kumulatívne splnenie týchto predpokladov mal okresný súd preukázané, a preto mu neostávalo iné, než zmenu na strane žalobcu pripustiť. Na tom by nemohlo nič zmeniť ani prípadné stanovisko sťažovateľa ako žalovaného, ktoré nie je účinnou právnou úpravou predpokladané ani vyžadované. Postup, ktorým okresný súd doručil sťažovateľovi takýto návrh v rámci iného konania, možno hodnotiť ako vhodný a vítaný, ale nie nevyhnutný s takým dôsledkom, že by v prípade jeho opomenutia založilo protiústavnosť napadnutého rozhodnutia.

12. Sťažovateľ spája práve s nedoručením návrhu na zmenu na strane žalobcu porušenie zásady kontradiktórnosti konania, a teda aj jeho práv, pričom poukazuje na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 258/2021. Ústavný súd k tejto námietke v prvom rade konštatuje, že rozhodnutie ústavného súdu, na ktoré sa sťažovateľ odvoláva, sa týkalo sťažnostného konania, a nie návrhu na zmenu sporovej strany. Odhliadnuc od uvedeného, je však nesporné, že každé vyjadrenie, ktoré obsahuje návrh na rozhodnutie vo veci a ktoré má potenciál ovplyvniť rozhodovanie súdu vo veci, musí byť doručené protistrane s možnosťou vyjadriť sa k nemu podľa uváženia samotnej strany sporu. Nekomunikovanie takéhoto stanoviska zo strany súdu je v rozpore so zásadou kontradiktórnosti konania. Aj z tohto pravidla však existujú výnimky, najmä pokiaľ ide o také návrhy, ktoré smerujú k procesnému postupu súdu, ktorý je procesne nevyhnutný, vyplývajúci z právneho predpisu, bez možnosti odklonu od neho zo strany súdu, a to bez ohľadu na prípadné stanoviská sporových strán. Práve o taký návrh išlo aj v danej veci. Uznesenie o procesnom nástupníctve je rozhodnutím procesnej povahy, nie rozhodnutím vo veci samej a ako také nie je spravidla ani spôsobilé zasiahnuť do ústavne zaručených práv.

13. V tejto súvislosti ústavný súd dodáva, že základné právo na súdnu ochranu (siedmy oddiel ústavy) „je výsledkové“, to znamená, musí mu zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 163/05, II. ÚS 155/08, III. ÚS 15/2019). Podstatné je, že ide o rozhodnutie, ktoré nie je meritórne a konanie ním ani nekončí, a teda nevyvoláva u sťažovateľa konkrétne relevantné negatívne dôsledky, ktoré by už nebolo možné korigovať ďalším procesným postupom, a to, či nový žalobca je v spore aktívne vecne legitimovaný, sa preukáže v jeho priebehu a napokon prejaví v jeho výsledku.

14. Sumarizujúc uvedené, ústavný súd konštatuje, že napadnuté uznesenie z ústavnoprávneho hľadiska nevykazuje také nedostatky, ktoré by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne zakladali dôvody na vyslovenie porušenia práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Postup okresného súdu v napadnutom konaní vo veci rozhodovania o zmene žalobcu korešponduje s aplikovanými ustanoveniami príslušných právnych predpisov, a ten ako taký nemožno hodnotiť ako porušovanie základných ľudských práv (k tomu pozri aj I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00). Preto ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

15. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. decembra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu